

Sygn. akt **XXVII Ca 2390/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Renata Drozd-Sweklej
-----------------	-----------------------------

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2021 roku w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. T.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) Spółka Akcyjna

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie z dnia 30 czerwca 2021 r., sygn. akt I C 1144/20

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) i III (trzecim) w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od P. T. na rzecz (...) Spółka Akcyjna w K. kwotę 917 (dziewięćset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
- zasądza od P. T. na rzecz (...) Spółka Akcyjna w K. kwotę 650 (sześćset pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt XXVII Ca 2390/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2021 Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej ((...)) z siedzibą w K. na rzecz powoda P. T. kwotę 400 (czterysta) euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 lipca 2019 roku do dnia zapłaty (I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (II), zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej ((...)) z siedzibą w K. na rzecz powoda P. T. kwotę 1.117 (tysiąc sto siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (III).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany zaskarżając wyrok w całości, zarzucając naruszenie:

- art. 509 § 1 i 2 k.c., art. 51a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 17 ust. 1, art. 23 ust. 1-2 oraz art. 36 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i wydanie wyroku bez ustalenia, jakie prawo właściwe miało zastosowanie do przelewu wierzytelności

dokonanego przez (...) z siedzibą w H. oraz prawa właściwego dla pełnomocnictwa udzielonego O. P., podczas gdy Sąd I instancji z urzędu powinien był ustalić i zastosować właściwe prawo obce.

art. 60 k.c. w zw. z art. 95 § 1 i 2 k.c. i przyjęcie, że pełnomocnictwo, udzielone O. P. przez H. Z. działającego w imieniu (...) upoważniało do przelewu wierzytelności na rzecz powoda

3) art. 7 ust. 1 lit. a) w zw. z art. 5 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów (...) („Rozporządzenie”) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że powód jest legitymowany czynnie do dochodzenia od pozwanej tzw. zryczałtowanego odszkodowania związanego z opóźnieniem podróży powoda na skutek zakłócenia lotu (...) z F. do A. w dniu 13 czerwca 2019 r. („Lot”), określonego we wskazanych przepisach,

4) art. 5 ust. 3 w zw. z motywami (14) i (15) Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów (...) („Rozporządzenie”), poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że Pozwana jest odpowiedzialna za opóźnienie Lotu,

5) art. 505⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 505¹ § 1 k.p.c. poprzez uznanie za dopuszczalną - w postępowaniu uproszczonym - przedmiotową zmianę powództwa dokonaną przez Powoda.

6) art. 235² § 1 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez dopuszczenie spóźnionych dokumentów przedstawionych przez Powoda w piśmie przygotowawczym z 17 sierpnia 2020 r., powołanych dla wykazania legitymacji czynnej,

7) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażające się w braku logicznej i zgodnej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego;

8) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego i logiki oceny sprawy i przyjęcie, że opóźnienie lotu Powoda nie pozostawało poza kontrolą przewoźnika;

9) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego i logiki oceny sprawy i przyjęcie, że [I]lot (...) odbywał się z F., który pozostawał jednym z głównych punktów organizacyjnych pozwanego przewoźnika, więc powinien on w tym miejscu dysponować inną zastępczą załogą, która mogłaby polecieć zamiast pierwotnego składu załogi tego lotu.

W związku z powyższym apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zmianę wyroku w pkt. III i zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, w tym równowartości opłaty od apelacji, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, a także zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja podlegała uwzględnieniu, co skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem powództwa, przy czym nie wszystkie z zarzutów okazały się zasadne.

Z uwagi, że niniejsza sprawa podlegała rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu uproszczonym stosownie do art. 505¹³ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy ograniczył uzasadnienie wyroku do wyjaśnienia jego podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa.

W niniejszej sprawie powód P. T. miał odbyć podróż lotem nr (...) i (...) z lotniska w W. do lotniska w A. (J.). Przedmiotowy lot odbył się z ponad 3 godzinnym opóźnieniem, gdyż samolot, którym lot miał być wykonywany F. do A. nie mógł wystartować zgodnie z planowanym odlotem z powodu zagrożenia przekroczenia maksymalnego czasu pracy załogi samolotu nr (...).

Zarzuty apelującego ogniskowały się na dwóch kwestiach, mianowicie braku legitymacji czynnej powoda oraz wystąpienia nadzwyczajnej okoliczności powodujące opóźnienie lotów wykonywanych przez przewoźnika.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego w zakresie wykazania przez powoda legitymacji czynnej. Wymagało podkreślić, że to powód był pasażerem opóźnionego lotu, zatem jego legitymacja była naturalna, zaś wykazywanie legitymacji zgodnie z umową przelewu wierzytelności było uzasadnione, jak słusznie wskazał Sąd I instancji, wobec zarzutu strony przeciwnej, zatem dowody przedstawione na wykazanie powtórnej umowy cesji nie były spóźnione.

Odnosząc się do zarzutu niezbadania z urzędu prawa właściwego do umowy przelewu wierzytelności dokonanego przez (...) z siedzibą w H. na rzecz powoda, przede wszystkim należało mieć na względzie treść rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz. U. UE. L. z 2004 r. Nr 46, str. 1 z późn. zm., dalej „Rozporządzenie”). Wykładnia funkcjonalna przepisów rozporządzenia nr 261/2004, zwłaszcza art. 1, powinna prowadzić do stwierdzenia, że wszelkie zasady wynikające z rozporządzenia stanowią jedynie minimum ochrony pasażerów i nie ograniczają ich praw do dochodzenia pełnego naprawienia ich szkód, w razie gdyby nie znajdowały one pokrycia w świetle rozporządzenia nr 261/2004. Niewątpliwie beneficjentem zryczałtowanego odszkodowania z założenia ma być pasażer, którego lot został faktycznie odwołany lub opóźniony, dlatego też powód będący pasażerem lotu posiadał legitymację na gruncie ww. przepisów prawa.

Sąd Okręgowy podziela też stanowisko wyrażone w orzecznictwie, że w sytuacji, gdy obie strony zgodnie twierdzą, że doszło do przelewu wierzytelności z umowy i że obie strony miały taki zamiar i cel umowy na względzie - zbędne są rozważania i dokonywanie wykładni oświadczeń woli w tym przedmiocie. Dokonywanie takiej wykładni ma bowiem sens wówczas, gdy stanowiska stron umowy różnią się (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 8 marca 2005 r., I ACa 1516/04, LEX nr 151740). Podsumowując, powód niewątpliwie posiadał wierzytelność, a w procesie przysługiwała mu czynna legitymacja procesowa.

W postępowaniu uproszczonym obowiązuje zakaz zmiany powództwa (art. 505⁴ § 1 zd. 1 k.p.c.). Przedmiotowa zmiana powództwa będzie bezskuteczna, nawet jeśli zgłoszone nowe roszczenie może być rozpoznane w postępowaniu uproszczonym. Niedopuszczalność zmiany powództwa, w rozumieniu art. 193 k.p.c., oznacza zakaz zmiany przedmiotowej, tj. zmiany polegającej na zmianie żądania lub podstawy faktycznej. Natomiast w realiach tej sprawy do takiej zmiany nie doszło bowiem powód w procesie wywodził z przysługującego mu prawa do odszkodowania z tytułu opóźnienia lotu na podstawie rozporządzenia nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 roku ustanawiającym wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającym rozporządzenie nr 295/91.

Sąd Odwoławczy za zasadne zaś uznał zarzuty naruszenia prawa procesowego a to art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz art. 231 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażające się w braku logicznej i zgodnej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego. Ocenie poddać należało przyczyny opóźnienia lotu z F. do A., które zostały wskazane przez apelującego w jednoznaczny w sposób poprzez przedstawiony raport (...) oraz załączony dowód z publikacji wyciągu z instrukcji zarządzania przepływem i przepustowością ruchu lotniczego. W związku z ograniczeniem przepustowości na trasie lotu (...), wynikającej z zbyt dużej liczby samolotów oczekujących na obsłużenie przez kontrolerów ruchu lot został opóźniony. Wymagało zaznaczyć, że nawet w treści

rozporządzenia ujęto przyczynę opóźnienia lotu, na którą powołuje się pozwana, jako okoliczność nadzwyczajną wyłączającą odpowiedzialność odszkodowawczą przewoźnika (motyw 15 Rozporządzenia).

W ocenie Sądu Okręgowego zgodzić się należało ze skarżącym, że sama organizacja lotów, nie stanowiła bezpośredniego czynnika powodującego opóźnienie wykonania lotu, a czynnikiem tym była niewątpliwie decyzja kierownictwa lotów o czasowym odwoływaniu lotów w związku z natężeniem ruchu na lotnisku.

W konsekwencji spór ten zbadać należało zgodnie z zasadą odpowiedzialności zobowiązanego za szkodę wynikającą z art. 361 § 1 k.c. tj. pod kątem wystąpienia adekwatnego związku przyczynowego. Badanie związku przyczynowego w rozumieniu ww. przepisu składa się z dwóch etapów. Pierwszy z nich obejmuje test *conditio sine qua non*, czyli potrzebę ustalenia, czy między ogniwami łańcucha przyczynowo-skutkowego w ogóle występuje jakikolwiek związek przez stwierdzenie, że gdyby nie było pierwszego zdarzenia, to kierując się zasadami logicznego, racjonalnego myślenia - skutek znajdujący się na końcu łańcucha z pewnością nie mógłby powstać. Dopiero wynik pozytywny testu umożliwia przejście do drugiego etapu, a więc do zbadania normalności następstw zdarzenia sprawczego (por. G. Karaszewski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019, art. 361). Zdaniem Sądu Okręgowego posiadanie dodatkowej załogi samolotu, w razie wystąpienia okoliczności związanych z ryzykiem przekroczenia maksymalnych limitów czasu pracy personelu na wypadek opóźnienia związanego z przepustowością lotniska, jest za daleko idące z punktu widzenia organizacji działalności gospodarczej przewoźnika i ekonomiki przedsiębiorstwa. Taki sposób zabezpieczenia lotów generowałby duże większe koszty działalności przedsiębiorstwa, a w konsekwencji, powodowałoby to wyższe opłaty za bilety. Wymaga też podkreślić, że w realiach tej sprawy nie można uznać, że odpowiedzialność przewoźnika jest bezpośrednio związana z systemem organizacji lotów, który był zbyt „napięty”, bowiem jak wskazano samo opóźnienie lotu, którego długość nie wyczerpywała przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, tylko pośrednio i w niewielkim zakresie związane było z siatką połączeń wykonywanych lotów.

W konsekwencji, odnosząc się do następstw związanych z występowaniem braku przepustowości lotniska uniemożliwiających odbycie lotów, zaznaczyć trzeba, że skoro w określonym czasie na lotnisku z którego miał się odbyć wylot nie odbywają się także przyloty z uwagi zmniejszoną przepustowość, to normalną konsekwencją takiego stanu rzeczy jest startowanie samolotów z lotniska z adekwatnym opóźnieniem, tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie.

Wymaga stwierdzić, iż odpowiedzialność przewoźnika określona w Rozporządzeniu ma szeroki zakres, jakkolwiek nie jest on nieograniczony. Opóźnienie w przylocie nie kreuje po stronie pasażerów prawa do odszkodowania, jeżeli przewoźnik lotniczy jest w stanie dowieść, że odwołanie lub duże opóźnienie lotu zostało spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków (art. 5 ust. 3 ww. Rozporządzenia) w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, to jest okoliczności, które pozostają poza zakresem skutecznej kontroli przewoźnika lotniczego (vide: ETS w wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawach połączonych C-402/07 i C 432/07).

Przewoźnik lotniczy jest zatem zwolniony z obowiązku wypłaty pasażerom odszkodowania na podstawie art. 5 ust. 1 lit. c i art. 7 rozporządzenia, wówczas gdy dowiedzie, że odwołanie lub opóźnienie lotu wynika z nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków.

W realiach tej sprawy opóźnienie lotu było wynikiem ograniczenia czasu slotów na realizację przewozów lotniczych w wyniku natężenia ruchu samolotów. Opóźnienie dotknęło zatem niewątpliwie nie tylko ten lot, w którym uczestniczył powód, ale też wiele inne, również realizowane przez innych przewoźników niż pozwany. Opóźnienie, jakie bezspornie wystąpiło, było tego rodzaju, że przewoźnik nie miał realnej możliwości jego uniknięcia, niezależnie od tego, jaką decyzję by podjął; realizacja połączeń lotniczych uzależniona jest bowiem, między innymi, od decyzji kierownictwa lotniska, któremu wszyscy przewoźnicy muszą się podporządkować.

Tym samym za zasadne uznać należało zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego tj. art. 7 ust. 1 lit. a) w zw. z art. 5 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r.

Konkludując, przyczyną, która uniemożliwiła lot zgodnie z planowanym rozkładem rotacji lotów były powołane przez skarżącego czynniki obiektywne niezależne od pozwanego.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał apelację pozwanego za zasadną i zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., oddalając powództwo. Konsekwencją wydania orzeczenia reformatoryjnego w całości była zmiana rozstrzygnięcia także w przedmiocie kosztów postępowania za I instancję. Kosztami procesu obciążono zatem powoda zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu określoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Na koszty w wysokości 917 złotych złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego ustalone zgodnie z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265) wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Na wysokość kosztów w instancji odwoławczej złożyła się opłata od apelacji w wysokości 200 złotych oraz wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu przez sądem drugiej instancji ustalone na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).